

In de zesde en laatste klas van de lagere school was er een meningsverschil tussen ons gezin en het schoolhoofd over welke vervolgschool voor mij geschikt zou zijn. Volgens de testen die zo halverwege het jaar gedaan werden, schoolonderzoeken heetten die toen, was ik zeker geschikt om door naar de HAVO te gaan. Mijn ouders vonden dat misschien wat te hoog gegrepen. Zelf had ik belangstelling voor techniek en daarom ging mijn voorkeur uit naar de LTS, de lagere technische school. Uiteindelijk werd de middenweg gekozen en ging ik naar de MAVO. Dat stond toen voor Middelbaar Algemeen Vormend Onderwijs. De MAVO waar ik heen zou gaan was gevestigd aan de Hoekschewaardweg in een buurt die het 'Blauwe Zand' genoemd werd en enkele kilometers verderop lag. Maar voor het eerste jaar, de brugklas, maakten ze gebruik van een dependance die heel vlakbij lag, op een afstand van 5 minuten lopen. Dat schoolgebouw van twee verdiepingen lag aan het 'Mosveld' en had toch zeker zo'n acht lokalen en een gymnastiekzaal. Op dat zelfde pleintje stond ook nog een kleine kerk. Dat eerste jaar voelde toch wat onwennig, alles was zo anders dan op de lagere school. Nu moest je steeds voor ieder lesuur naar een ander lokaal. Dan was er 's morgens nog een pauze van 20 minuten en 's middags nog één. In die pauzetijd hing je dan rond op het pleintje voor de school, of bij slecht weer ergens in de gangen. In de hal van het gebouw was een automaat waar je voor een dubbeltje of zo iets een bekertje warme chocolade kon kopen. Misschien was ik in die tijd nog wat onhandig, maar aan het begin van dat jaar in de brugklas is het me twee maal gebeurd dat ik bij die automaat onder de voet ben gelopen door een horde mede scholieren die trap afrenden en door de hal stormden en mij met het bekertje warme chocolade ondersteboven liepen. Na twee maal door chocolade besmeurd te zijn heb ik daarna nooit meer iets uit die automaat gehaald. Tijdens de pauzes moest je altijd je schooltas ergens laten, ergens in de gang, bij de kapstokken of misschien alvast in het volgende leslokaal. Regelmatig gebeurde het mij aan het eind van de pauze dat ik niet meer wist waar ik mijn tas gelaten had. Als jeugdige scholier breekt je dan het angstzweet uit en je gaat radeloos op zoek. Nog steeds heb soms dromen dat ik op zoek ben naar mijn schooltas.

Terugkijkend realiseer ik mij, dat ik toen al wat moeite had om contact en vrienden te maken in die brugklas. Die pauzes vond ik vaak toch vervelend en lang. In die tijd vond ik nooit echt aansluiting bij mijn medescholieren. Ik weet nog dat ik soms uit verveling maar rondjes om die kerk ging lopen. Best mogelijk dat men mij toen wat uitzonderlijk vond.

Het brugklasjaar werd afgesloten met een schoolkamp van een week aan het begin van de zomer, ergens op de Veluwe. We gingen met de bus ergens naar de bossen en logeerden in een soort vakantiecamp met een aantal eenvoudige houten bungalows. Veel details en wat we daar deden kan ik mij niet meer herinneren, maar wat mij nog het meeste bijgebleven is, is het slotdiner aan het einde van die week. Het zou een feestelijk en enigszins officieel slotdiner worden. Als voorbereiding moesten we zelf de menukaarten schrijven. Ik heb mij daar toen als vrijwilliger voor aangemeld. Verder moest iedere jongen een tafeldame uitzoeken. Het kostte mij geloof ik weinig moeite om daarvoor een meisje te vragen dat ik wel aardig vond. In paren liepen we 's avonds naar de dinerzaal die zich ergens verderop in de bosrijke omgeving bevond. Iedereen moest voor zijn of haar tijdelijke partner een bloemcorsage regelen. Ik geloof dat ik dat opgelost had door dat uit het bos te plukken. Van mijn tafeldame had ik een witte bloem gekregen die ik opspeldde. Jammer dat ik niet meer weet hoe ze heette. Op het menu stond onder andere een halve gebraden kip. Hier aan het diner liep ik tegen een gemis in mijn opvoeding aan: ik had nog nooit kip gegeten en wist niet goed hoe om te gaan met dat stuk van die vogel met al zijn botjes, poten en vleugelstukken. Dat dilemma werd veroorzaakt door het feit dat mijn moeder bang was voor vogels. Daardoor

mocht er thuis nooit iets in huis komen dat ook maar in de verte iets met vogels te maken had. Nog steeds vind ik dat wat overdreven van mijn moeder. Dus er kwam zeker geen kip op tafel, zelfs kipfilet was uitgesloten. Hoe ik me daar met die kip uit gered heb weet ik niet meer, waarschijnlijk heb ik er wel wat van gegeten en de rest laten liggen. Nog steeds heb ik moeite met het eten van kip. Ik heb altijd het gevoel dat iedere kip anders in elkaar zit. Na afloop gingen we in koppels terug naar het kamp door het inmiddels donkere bos. Ik zat een beetje in mijn maag met die opgespelde witte bloem, daar kon ik toch morgen niet mee thuiskomen. Daarom heb ik onder het uiten van verontschuldigen die bloem afgedaan en ergens in het bos weggegooid, soms heb ik daar nog steeds spijt van.

De volgende schooljaren van de MAVO speelden zich af in het hoofdgebouw dat aan de Hoekschewaardweg in Amsterdam Noord stond. Ik had geen fiets en als ik er al een zou willen dan vond mijn moeder het te gevaarlijk om naar school te fietsen, het zou naar schatting een kwartier fietsen zijn geweest. Daarom ging ik met de bus, maar er was geen buslijn die dichtbij stopte. Ik nam dan buslijn 39, die stopte vlakbij in de Van der Pekstraat en ging mee tot aan het eindpunt van die buslijn. Vanaf daar was het dan nog zo'n tien minuten lopen door de wijk die het 'Blauwe Zand' werd genoemd tot ik op het schoolplein stond. Te laat komen kon ik niet verdragen, nog steeds niet, dus ik was altijd ruim op tijd, zeker twintig minuten eerder dan de eerste les begon.

Die MAVO tijd vond ik een moeilijke tijd. Hoewel het leren mij gemakkelijk afging, ik haalde altijd goede cijfers, had ik nog steeds moeite met sociale contacten. Vrienden heb ik niet kunnen maken in die drie jaren dat ik daar op de Hoekschewaard weg zat. Na de schooluren zat ik veel thuis en kwam dan nauwelijks het huis uit. Ik herinner mij schoolvakanties, bijvoorbeeld de grote zomervakantie, dat ik soms een hele week niet de deur niet uit kwam, hoe mooi en goed het weer dan was. Ons gezin ging ook niet ieder jaar op vakantie en dan zat ik de hele zomer thuis en besteedde voornamelijk tijd aan mijn hobby's. Nog steeds vind ik het vreemd dat mijn ouders mij niet de deur uitstuurden om leuke dingen buitenshuis te gaan doen.

Op de MAVO beschouwde men mij waarschijnlijk ook als een buitenbeentje. Zo herinner ik mij nog dat ik minstens een jaar lang de taak had om het klassenboek te dragen. Niemand anders wilde dat doen, maar mij kregen ze gemakkelijk bereid om dat te doen. En dan kom je er een schooljaar lang niet meer vanaf. Het klassenboek was een bruin boek en daar werd dan door de docenten het huiswerk in geschreven. Daarbij hoorde dan een rode map met de foto's en de namen van iedereen in die klas. Op de MAVO was het zo dat je ieder lesuur van vijftig minuten een ander vak kreeg in een ander lokaal. En bij al die wisselingen van lokaal had de klassenboekdrager dan tot taak om dat bruine- en rode boek mee te nemen en op het bureau van de volgende docent te leggen. Iedere vijftig minuten was het een hele volksverhuizing door het schoolgebouw heen. Rond de middag was er dan een grote pauze van een half uur en 's morgens en in de middag nog pauzes van tien minuten. Die pauzes besteedde je dan met rondhangen op het schoolplein. Na verloop van tijd had ik wel wat gesprekspartners waarmee ik in kleine groepjes wel kon meekomen, maar verdere contacten zijn daar nooit uit voortgekomen.

In de MAVO tijd heb ik nauwelijks echte vrienden gekend. Er was wel een meisje dat ik heel leuk vond. Ze had lang donker haar en ze had spannende donkere ogen. Eigenlijk iedere jongen vond haar wel leuk. Ze was in Hongarije geboren en met het uitbreken van een oorlog aldaar, samen met haar ouders naar Nederland gevlucht. Juist haar buitenlandse afkomst maakte haar exotisch. Ik vind het jammer dat ik nu, zoveel jaar later, haar naam niet meer kan herinneren. Ik weet nog wel dat ik bij sommige lessen naast haar zat, dat wil zeggen met een gangpad er tussen.

Voor het laatste en vierde jaar van de MAVO moest je een vakkenpakket kiezen, waarbij Nederlands en minstens een buitenlandse taal verplicht was. Ik koos voor Nederlands, Engels, Duits, wiskunde, natuurkunde en biologie. Hoewel ik voor Frans ook goede cijfers haalde, had ik geen enkele interesse in die taal. Daarom koos ik voor biologie in plaats van Frans, tot groot verdriet van de Franse leraar. Veel later bij de diplomauitreiking sprak die leraar mij er weer over aan dat hij het nog steeds jammer vond dat ik niet voor Frans gekozen had. Ondertussen had ik geen spijt van mijn keuze voor biologie.

Paardrijden

Het zal zo aan het begin van de MAVO periode geweest zijn, dat het idee ontstond dat ik moest gaan paardrijden. Waarschijnlijk was dat idee van mijn moeder afkomstig en misschien was ze op het idee gebracht doordat er in de buurt recent een manage geopend was. Die nieuwe manage was gevestigd in het buitengebied van Amsterdam Noord en op een afstand van zo'n half uurtje lopen of tien minuten met de bus. Ik werd ingeschreven voor een cursus paardrijden voor beginners en die werd gegeven op de zaterdagmorgen. Het was niet goedkoop en je moest steeds een tiental lessen van te voren boeken en betalen. We gingen er heen om te kijken en te besluiten en alras werd ik ingeschreven als cursist. Er was een binnenbak, of eigenlijk niets anders dan een hele grote overdekte zandbak en er was een buitenbak. Bij winter en slecht weer werd er binnen lesgegeven en 's zomers en bij goed weer buiten. Buiten was die bak dan ook een zandvlakte omringd met een stevig houten hek. Op vele plaatsen aan het hek zaten borden met de letters van het alfabet. Dan waren er natuurlijk de stallen waar de paarden hun huisvesting hadden en er was een kantine met een bar. Door een groot raam was er vanuit de kantine goed zicht op de binnenbak. In de informatiebrief stond dat je ruiterskleding moest hebben of dat "blue jeans" ook voldoende waren. Nu wist ik in die tijd niet wat dat was, "blue jeans" en mijn moeder wist dat ook niet. Dus kocht ze voor mij ruiterskleding in een gespecialiseerde zaak ergens in Amsterdam Zuid en dat was nog behoorlijk duur. Het paardrijden vond ik niet gemakkelijk, ik ben niet zo groot en heb hoogtevrees, dus ik zag erg op tegen grote paarden. Het liefst had ik een wat kleiner paard, daar kon ik wat makkelijker opkomen en zat je niet zo heel hoog. Mijn lievelingspaard was 'Ponda Rosa', een wat kleiner paard, wit met grijze vlekken en met een lief karakter. Maar Ponda Rosa was niet altijd beschikbaar, soms kreeg iemand anders die, of moest ze rusten op stal. In dat geval kreeg ik zo'n hoog en groot paard en daar zag ik erg tegen op.

Ik was altijd erg zenuwachtig als ik zaterdag 's morgens naar de manage moest. Je moest wel, want je had de dure les geboekt. Ik was misselijk van de zenuwen, zo erg dat ik 's morgens nauwelijks kon eten. Onderweg er naar toe was ik nog steeds misselijk. Het was zo erg dat ik een keer heb moeten overgeven toen ik in de bak stond, naast het paard wat me toegewezen was. Dan is het even schoppen en wat zand er over en het is weg. Als ik eenmaal op het paard zat waren alle zenuwen weg. Op de manege had men de indruk dat ik het wel zou leren en een goede ruiter zou worden. Het moeilijkst vond ik het zelf meebewegen met de natuurlijke bewegingen van het paard. Dus niet blijven zitten zoals je zit, als een blok beton, maar meer wat op en neer veren in het zadel op de kadans van het paard. Na verloop van tijd ging dat beter. Voor de beginners wordt er eerst gereden in stap, zeg maar stapvoets en moet je wennen aan de besturing van het paard. Je moet leren om het paard die bochten te laten nemen die jij wilt, of die de instructeur vraagt. Daarvoor waren die letters aan de zijanten van de bak. Dan zegt de instructeur bij 'C' naar links draaien en zo verder. Na de stap komt de draf, dat gaat al een stuk sneller. Ik was dan nogal bang om van dat paard te vallen. Ook daar ben ik na een paar keer aan gewend geraakt. Dan is er nog een volgende versnelling, de galop en dat gaat echt heel hard. Voordat we daar aan begonnen kregen we eerst les in het vallen. Dus letterlijk om gecontroleerd van het paard te vallen als het

fout gaat en rustig in het zand terecht komen zonder je zelf te beschadigen of dat er een ander paard over je heen galoppeert. Aan de echte galop ben ik niet toegekomen, want ik besloot te stoppen met paardrijden. Ik kon niet meer tegen de stress en de zenuwen als ik op zaterdag er heen moest, dat wilde maar niet wennen. Bovendien zag ik het ook niet langer zitten om steeds in volledige ruitersuitrusting met rijlaarzen, rijbroek en dergelijke over straat en in de bus te moeten. Later ontdekte ik de betekenis van “blue jeans” bij toeval, daar kwam ik achter toen ik met de tram eens langs het “Werkmans Paleis” reed aan de Nieuwezijds Voorburgwal in Amsterdam. Aan de hand van de borden op de gevel en de etalage begreep ik toen pas dat gewoon een spijkerbroek bedoeld werd. In die tijd droeg ik geen spijkerbroeken, dat mocht niet van mijn moeder, dat vond ze te min voor de buurt. Als je zoon in ruitersuitrusting door de buurt loopt, dan laat je zien dat je je iets kunt veroorloven, aldus moeders. Maar ik had liever een spijkerbroek, dan paste ik met kleding ook wat beter bij mijn leeftijdsgenoten en zou beter geweest zijn voor de acceptatie. Helaas had ik op die leeftijd nog weinig over kledingkeuze thuis te vertellen. Pas veel later besloot mijn moeder twee spijkerbroeken voor mij te kopen voor de vakantie, “dan maakt het toch niet zoveel uit”. Sindsdien draag ik bijna niets meer anders dan een spijkerbroek, liefst een Levi's of een Wrangler, daarmee kan je zo op een paard stappen.

Eigenlijk zou ik nog steeds wel paard willen rijden en later heb ik dat wel eens gedaan tijdens vakanties bijvoorbeeld. Bang ben ik er niet meer voor, hoogtevrees heb ik nog wel, maar kan het beheersen en ik heb mijn grenzen verlegd. Een vakantie in Amerika's Wilde Westen lijkt het einde. Ik heb wel eens een reis gezien met verblijf op een ranch en iedere dag paardrijden. Toch heb ik het niet gedaan omdat voor slechts acht dagen een erg dure reis was.

Opa's en Oma's

De ouders van mijn vader hebben altijd in de ouderlijke woning op Sloterdijk gewoond en zijn lang geleden overleden. Ik kan mij daar weinig meer van herinneren, dat komt waarschijnlijk omdat ik weinig contact met de familie van vader had; zie verder ook een van de andere hoofdstukken.

Opa en oma van mijn moeders kant heb ik veel beter gekend. Opa Joop is ergens rond 1972 overleden. Al enkele jaren leed hij aan dementie. Oma Mien had, zo lang ik haar gekend heb, altijd problemen met de gezondheid, ze mankeerde van alles en bezocht geregeld alle mogelijke specialisten in ziekenhuizen. Vooral het laatste jaar van haar leven was heel moeilijk. Uiteindelijk is ze overleden aan kanker, dat uitte zich met een groot gezwel aan haar hoofd. Mijn moeder was toen druk met alle zorg daarom heen en de begeleiding bij de vele bezoeken aan ziekenhuizen en bestralingstherapie. Dat was een zo dramatisch jaar dat ik het bericht van het uiteindelijke overlijden als een opluchting ervoer. Hoewel ik toch zeer nauw verwant was met oma Mien, was het alsof het overlijden de spanningen en onzekerheden wegnam.

Na het overlijden van mijn oma, was mijn moeder ook verlost van alle zorgen, maar viel ook in een ‘zwart gat’, daarna kwam ook de periode dat het bergafwaarts ging met de gezondheid van mijn moeder.

Mijn moeder

Na het overlijden van oma Mien, dus mijn moeders moeder, kwam er een periode van opleving in het welzijn van mijn moeder toen ze een baan had als schoonmaakster in het nabij gelegen ziekenhuis in Amsterdam Noord. Na enkele jaren kwam die baan, waarschijnlijk door bezuinigingen in het ziekenhuis, te vervallen. Vanaf die tijd ging het slechter met mijn moeder, met haar gezondheid en wilskracht. Al vele jaren had ze last van pleinvrees en was altijd angstig op straat of

in druk verkeer. Dat maakte dat ze bijna niet meer de deur uitkwam. De boodschappen moest ik doen of mijn vader. De laatste jaren leefde ze voornamelijk in een stoel in de huiskamer en ze sliep veel. Het huishouden en ook koken deed mijn vader. Dat ze regelmatig te veel dronk, had ik al geschreven; ook dat maakte de stemming in huis er niet beter op. In de laatste jaren kreeg ze ook ernstige last van de longen en ze had een zuurstoffles naast haar stoel staan en vaak een slangetje in de neus, om de ademhaling te helpen. Dat was in de periode dat ik al enkele jaren in Nijmegen woonde en werkte. Mijn vader deed het huishouden en verzorgde haar. Ik kwam ieder weekend thuis en zag haar achteruit gaan. Uiteindelijk is ze overleden op 5 januari 1990, ik was toen op vakantie in Sri-Lanka en zou 8 januari 1990 terugkomen. Ze is stilletjes in haar stoel in de huiskamer vanuit slaap overleden, of werd niet meer wakker. Toen mijn vader haar niet meer wakker kon krijgen, heeft hij geen alarmnummer gebeld, maar is naar het spreekuur van de huisarts gelopen. De huisarts had zijn praktijk op nog geen vijf minuten loopafstand. Mijn vader kwam daar een volle wachtkamer binnen en heeft toen nerveus zijn beurt in de wachtkamer afgewacht om de huisarts voor verdere actie te spreken te krijgen. Misschien had eerder medisch ingrijpen toch hulp kunnen bieden. Dat is een speculatie van mij, waar ik met mijn vader nooit over gesproken heb. Pas bij mijn terugkomst op Schiphol, daags voor de begrafenis, kreeg ik dit alles pas te horen.